

دکتر ابوذکر گوهری مقدم

عضویت علمی دانشگاه امام صادق (ع)
همکار در اندیشکده مطالعات آمریکا

یادداشت مهمان

بحران مشروعیت و افول دموکراسی آمریکایی

بررسی دلایل پیروزی بایدن و آینده پیش روی جامعه بحران زده

انتخابات ریاست جمهوری آمریکا در حالی برگزار شد که جامعه این کشور به دلایل مختلف، دچار تشتت و تفرقه شده و بسیاری از مردم، بنا بر نتایج نظرسنجی‌های معتبر، اعتماد خود را به دموکراسی در این کشور، از دست داده‌اند. این انتخابات در کشاکش به صحنه آمدن مردم، در بیش از ۴۰۰ شهر آمریکا در ۵۰ ایالت، به دلیل مخالفت با نژادپرستی سازمان‌یافته ساختاری، بروز شورش‌ها و اعتراضات گسترده سیاهان و اقلیت‌های مختلف مردم برگزار شد. در این میان، پیروزی جوزف بایدن بیش از آنکه نتیجه شایستگی و محبوبیت وی باشد، به دلایل سلبی و عملکردی دولت ترامپ و شرایط مختلف سیاست داخلی و اقتصادی این کشور بود. از مهم‌ترین دلایل اقبال مردم آمریکا در انتخابات به بایدن، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: دوقطبی شدن جامعه آمریکایی

وقوع اعتراضات، جنبش‌های اجتماعی ضد نژادپرستی، تبعیض در ماه‌های اخیر و عملکرد نامطلوب ترامپ در این مورد و دوقطبی شدن جامعه آمریکایی به شکل بی‌سابقه در انتخابات که خود را در مشارکت بالا نشان داد- همچنین، بحران همه‌گیری کرونا و آثار اقتصادی منفی آن در ابعاد مختلف در جامعه آمریکایی و شخصیت ضد ساختار ترامپ که موجب مخالفت بسیاری از نخبگان حکومتی و غیر حکومتی آمریکا شده بود، در پیروزی بایدن تأثیرگذار بود. از سوی دیگر، به صحنه آمدن بخش عمده پایگاه رأی دموکرات‌ها برخلاف انتخابات ۲۰۱۶- به خصوص زنان و اقلیت‌ها و رویگردانی بخشی از بدنه رأی ترامپ، به خصوص میان سالان و کهن سالان و جذب بخشی از بدنه رأی جمهوری خواهان توسط بایدن در میان سفیدپوستان و در نهایت، اختلافات درون حزب جمهوری خواه ناشی از عملکرد نامطلوب و

غیرمتعارف ترامپ، سبب شد تا بایدن به عنوان چهل و ششمین رئیس جمهور آمریکا برگزیده شود. بایدن در شرایطی وارد کاخ سفید شد که جامعه آمریکا، به شدت دچار دوقطبی و هیجانات سیاسی بی‌سابقه شده و اعتراضات گسترده سرتاسری و جنبش‌های فعال اجتماعی در این کشور، در ماه‌های اخیر شکل گرفته است. از سوی دیگر، حل مشکلات اقتصادی داخلی متعاقب بحران کرونا و مهار همه‌گیری این بیماری نیز اولویت اصلی داخلی بایدن خواهد بود که چالش اساسی دولت وی محسوب می‌شود. همچنین، حل بسیاری از این امور، نیازمند اجماع دوحزبی است، در حالی که وضعیت شکننده دموکرات‌ها در کنگره، به نحوی نیست که بتوانند بدون جلب نظر جمهوری خواهان، سیاست‌های دولت خود را پیش ببرند، لذا این مسئله نیز بر مشکلات بایدن خواهد افزود.

افول دموکراسی و هژمونی آمریکایی از آنجاکه مشکلات داخلی آمریکا به سادگی قابل حل نیست و به عنوان بحران‌های مزمن و زمینه‌ای محسوب می‌شوند، مهم‌ترین چالش دولت بایدن، بحران مشروعیت این دولت است که خود را در ماجرای تسخیر کنگره در ششم ژانویه، کاملاً نشان داد. تسخیر کنگره توسط طرفداران ترامپ، اقدامی بی سابقه در تاریخ آمریکا و اوج نمایش افول دموکراسی و هژمونی این کشور است. شکست قدرت نرم آمریکا و مؤلفه‌های آن، مقابل چشم جهانیان و نابودی افسانه دموکراسی آمریکایی در این حوادث، به خوبی نمایان شد. اهمیت فتنه انگیزی ترامپ که به عنوان رئیس جمهور به پشتوانه

رأی ۷۴ میلیون آمریکایی انجام شد در آن است که عالی‌ترین مقام کشور، نتایج انتخابات را نپذیرفته و کل ساختار آمریکا را رسماً فاسد و متقلبانه می‌داند. اشغال کنگره نتیجه همراهی و سکوت جمهوری خواهان مقابل اقدامات و سیاست‌های ترامپ بود که نشان داد، فرد «خارج از ساختار مستقر قدرت» تا چه اندازه می‌تواند برای سیستم خطرناک باشد. احتمالاً هر دو حزب آمریکا، به اصلاح رویه‌های درونی خود، اقدام خواهند کرد تا مقابل ظهور اشخاص مبتنی بر پوپولیسم را در سال‌های آینده بگیرند. ترامپ، عصاره خصائص مقامات آمریکایی بود که به شکل واضح و عریان، مکنونات

دولتمردان این کشور و آمریکای واقعی را به نمایش گذاشت. ابهام‌های بسیار در ساختار نظام انتخاباتی و شکاف‌های درون حزبی ابهامات در مورد ساختار انتخاباتی و نتایج انتخابات ریاست جمهوری آمریکا در این دوره، به بیشترین میزان خود رسیده، چنانکه بر اساس نظرسنجی یواس ای تودی، ۷۸ درصد جمهوری خواهان معتقدند که بایدن، به شکل قانونی به ریاست جمهوری برگزیده نشده این در حالی که است که در مجموع، تنها ۶۲ درصد از آمریکایی‌ها، انتخاب وی را مشروع و قانونی می‌دانند. بر اساس نظرسنجی ایپسوس، ۹۱ درصد از حامیان ترامپ و ۴۶ درصد جمهوری خواهان

سنتی، از اقدام ترامپ برای به چالش کشیدن نتیجه انتخابات حمایت می‌کنند. همچنین، ۹۲ درصد از حامیان ترامپ و ۴۱ درصد از جمهوری خواهان سنتی، از نامزدی مجدد وی در انتخابات ۲۰۲۴ حمایت می‌کنند. این میزان از حمایت، نشان از شکاف درونی حزب جمهوری خواه و تسلط ترامپ بر روند های حزب در چهار سال گذشته دارد، به نحوی که جمهوری خواهان، نمی‌توانند به سادگی از اقدامات ترامپ، تبری جسته یا صراحتاً با آن (به دلیل از دست دادن پایگاه اجتماعی خود) مخالفت کنند. حزب جمهوری خواه با چالش های جدی در چهار سال آینده روبه رو بوده که نیازمند بازآرایی مجدد در بسیاری از حوزه ها است و همچنین، با تناقضات و پیچیدگی های جدی ای روبه روست. از سوی دیگر، همین محبوبیت و پایگاه اجتماعی ترامپ، باعث شده تا دموکرات ها تلاش کنند مانع از نامزدی مجدد وی در ۲۰۲۴ شوند؛ مسئله ای که می‌تواند مجدداً سیاست آمریکا را با تنش روبه رو سازد و رئیس جمهور دموکرات را در انتخابات بعدی، با چالش جدی مواجه سازد. مخدوش شدن تصویر لشکرکشی خیابانی ترامپ و کشاندن طرفدارانش به خیابان و تحریک برای

تسخیر کنگره، با اینکه با مخالفت جدی دولت پنهان و ساختار مستقر قدرت در واشنگتن مواجه شد، اما نشان داد که بخشی از بدنه حزب جمهوری خواه و جامعه آمریکایی با این اقدام موافق هستند. آنچه در خیابان های واشنگتن رخ داد، نشان از بحران جدی ساختاری و مشروعیت در نهاد حاکمیت آمریکا، فقدان وحدت و اجماع ملی و در یک کلمه، بحران دموکراسی در آمریکا بود؛ کشوری که به بهانه های مختلف به سایر ملت ها، تهمت عدم توجه با آرای عمومی زده، در حال حاضر، خود دچار بحرانی بی سابقه و لشکرکشی خیابانی شده است. این امر، موجب تغییر جایگاه و تصویر آمریکا در میان مردم سایر کشورها شده است. بر اساس نظرسنجی مؤسسه پیو، محبوبیت و تصویر آمریکا در میان مردم کشورهای متحد آن در چهار سال اخیر، به پایین ترین سطح خود رسیده و در بسیاری از ابعاد، شامل مدیریت مسائل جهانی و همچنین، نحوه مدیریت بحران های داخلی نظیر کرونا، تصویر منفی گسترده ای از آمریکا شکل گرفته است. اصلاح ساختارها و رویه های دموکراسی آمریکایی، یکی از مطالبات جدی مردم آمریکا است اما حاکمان این کشور، تلاش خواهند

کرد تا در سایه اتفاقات رخ داده در انتخابات اخیر و به خصوص مسئله تسخیر کنگره، آزادی های مدنی را محدود سازند. کنگره آمریکا پس از حوادث ۱۱ سپتامبر و برای جلوگیری از حوادث مشابه، بلافاصله قانون میهن پرستی را مصوب کرد که بر اساس آن، بسیاری از آزادی های عمومی و مدنی شهروندان آمریکایی، محدود و مجوز شنود، نظارت و دسترسی به تماس های تلفنی، ایمیل، مکاتبات و... مردم آمریکا صادر شد. تسخیر کنگره توسط هواداران ترامپ، باعث شده تا دوباره عده ای از قانون گذاران و سیاستمداران آمریکایی، به بهانه جلوگیری از اقدام مشابه، ایجاد بازدارندگی و مجازات شدید افراد، به فکر تصویب قانونی جدید افتاده و این بار با عنوان مقابله با «تروریسم داخلی»، بخش های دیگری از آزادی های مدنی شهروندان آمریکایی را محدود سازند. در این راستا، طیف گسترده ای از اقدامات، قرار است تا احتمالاً به عنوان «قانون مقابله با تروریسم داخلی»، جرم انگاری شود و جلوه دیگری از کنترل دولتی در آمریکا را به نمایش بگذارد. به احتمال زیاد، قرار است تا بر اساس این قانون، هرگونه نقد ساختاری حاکمیت، به چالش کشیدن نتیجه انتخابات و فرایندهای قانونی و سیاسی و

مقامات این کشور یا مثلاً تشویق مردم به عدم استفاده از واکسن کرونا و عدم پذیرش پدیده‌هایی نظیر تغییرات جوی و...، ذیل عناوین مبهم و کلی، جرم‌انگاری شود که خود، چالشی جدید برای دموکراسی، حق آزادی بیان و عقیده در این کشور است.

درنهایت، باید اشاره کرد که آنچه در مقابل دیدگان جهانیان در آمریکا، در حین و پس از برگزاری انتخابات ۲۰۲۰ روی داد، بروز چالش جدی نهادهای مظهر دموکراسی آمریکایی و تردید در مشروعیت افراد و ساختارهای متولی آن در کنار شکل‌گیری جنبش‌های مردمی،

ناشی از فعال شدن شکاف‌های اجتماعی، سیاسی، نژادی و هویتی جامعه آمریکا بوده که بعید است به‌زودی ترمیم شود و همچنین، احتمال دارد به سمت جنبش‌های مسلحانه سازمان‌یافته برود که می‌تواند تهدید جدی امنیتی برای حاکمان این کشور باشد.